

ИЗВЈЕШТАЈ СА ПРОМОЦИЈЕ КЊИГЕ „МИТОВИ СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ“, ИСТОРИЧАРА ДЕЈАНА РИСТИЋА, У ОРГАНИЗАЦИЈИ КЛУБА ИСТОРИЧАРА „ПОСАВИНА“

Поводом годишњице од оснивања Клуба историчара „Посавина“, Клуб је организовао промоцију књиге историчара Дејана Ристића, „Митови српске историје“. Промоција је организована у општини Шамац и општини Модрича 6. и 7. марта 2020. године, у просторијама Центра за културу Шамац и Српском културном центру Модрича.

Дејан Ристић је српски историчар, преводилац, сценариста и стручњак у области интегралне заштите и управљања културним наслеђем. Обављао је дужности управника Народне библиотеке Србије од 2012. до 2013. године и државног секретара за културу у Влади Републике Србије од 2013. до 2015. године. Поред аутора, говорили су и дипл. професори историје Димитрије Живановић и Маја Видовић. Захваљујући ангажовању чланова Клуба и донацијама заинтересованих појединаца, грађани су могли да се упознају са најпознатијим митовима који се јављају у српској историји. Присутни су се највише инте-

ресовали за савремене митове, попут „Зашто нема петокраке на гробници Јосипа Броза Тита?“ те „Да ли је Драга Машин била у другом стању или не?“, а поред тога, интересантна им је била и чињеница да Јелена Анжујска није била потомак знамените француске кнежевске породице Анжу. Књига која је била представљена публици намијењена је свим генерацијама. Предавач је кроз разговор са присутним посјетиоцима открио бројне заблуде и митове који су и данас присутни код нашег народа.

Предсједница Клуба историчара Маја Видовић истакла је да је дошло вријеме да грађани почну да праве разлику између историје и псеудоисторије. „Историја је наука која се заснива на чињеницама, а не на неким лажним пророцима. Не треба да од историје стварамо криву Дрину, коју ће касније бити немогуће исправити. Побједе треба да прихватимо за побједе, а поразе за поразе“. Истакла је да је „на нама историчарима да се заједничким снагама боримо против псеудоисто-

ричара“. Клуб историчара желио је да промоцијом подстакне грађане да почну читати стручну литературу и да се више заинтересују за националну историју.

Предавач је искрено захвалио на гостопримству и могућности да на простору Посавине промовише своју књигу, у жељи да ће на тај начин да утиче на свијест код грађана Посавине да не вјерују псеудоисторичарима него људима од струке. У складу са својом жељом, поклонио је и по један примјерак књиге градским библиотекама, како би грађани који нису били у могућности да присуствују предавању могли да се обавијесте о српским митовима.

Такође, истакао је да се искрено нада да ће сарадња са Клубом историчара „Посавина“ и даље да се настави. Дејан Ристић је напоменуо да „циљ књиге Митови српске историје није био да супротстави народну традицију, легенде и мит, са једне, и научну историографију, са друге стране, већ да, прије свега, укажемо на (не)историчност у појединим појавама за које највећи дио наших грађана истински вјерује да су утемељене у чињеницама“. Додао је да су слиједили поуку истакнутог византолога проф. др Радивоја Радића о томе да „историчари пишу за оне који желе да знају,

а публицисти за оне који желе да вјерују“. Клуб историчара „Посавина“, у сарадњи са Стваралачко-едукативним тимом из Модриче, уручио је захвалницу Дејану Ристићу због сарадње на развоју културе и образовања на простору Посавине.

Маја Видовић

AYN RAND CONFERENCE EUROPE 2020

Reason, Purpose and Self-Esteem: Keys to a Better Life and Society

AYN RAND CONFERENCE EUROPE 2020 је одржана од 14. до 16. фебруара 2020. године у Варшави. Конференција одржана у Варшави представља годишњу конференцију на европском континенту, а организује је *AYN RAND INSTITUTE* са сједиштем у Санта Ани, Калифорнија. Иако у свом називу ова установа присваја назив института, истине ради треба рећи да се овдје ради о организацији истомишљеника који дијеле исте идеје и увјерења и који желе да у исправност тих идеја и увјерења убиједе што већи број људи. Заједничке идеје и увјерења које се прокламују базирани су на објективизму као „филозофском“ правцу. Ми на овом мјесту о објективизму као филозофском правцу говоримо само условно, стављајући га под наводнике, јер приказ ове конференције има за циљ да представи прије свега садржај и ток конференције, али ће се нужно представити и неке од идеја овог правца, које дају за право аутору овог текста да филозофске основе онога што ова група

истомишљеника настоји да као филозофију представи једноставно ни на који начин филозофски не легитимише.

Први дан конференције, 14. фебруар, био је протоколарног карактера. Поред процеса регистрације учесника и отварања конференције, биле су представљене и основне смјернице конференције и теме које ће доминирати.

Други дан је заправо представљао централни моменат конференције. Током другог дана, уједно је био и одржан највећи број тематских излагања која су имала за циљ да представе темељне идеје објективизма. Прва тематска цјелина је припала Онкару Гатеу (Onkar Ghate) са излагањем *Reason, Purpose and Self-Esteem: Keys to a Better Life and Society*. Без сумње, ово излагање је у контексту онога што се настојало рећи било најконцизније и најбоље на цијелој конференцији, без обзира на то како о самим идејама судили. Представљене су основне идеје које долазе из стваралаштва Ејн Ранд. Инсистирано је на исти-

цању значаја које овај правац придаје активном преодређивању идеја доброг и лошег. Ове идеје би према заговорницима објективизма требало да буду детерминисане у односу индивидуализам насупрот колективизма, разум насупрот вјере и себичност насупрот алтруизма.

Наредни предавач је био Елан Џурно (Elan Journo) са излагањем *The Virtue of Selfishnes*. У овом излагању се заправо радило о представљању једне од најконтроверзнијих идеја коју је Ејн Ранд изнијела а односи се на њено резонување идеје себичности као идеје која означава суштинску врлину. У духу најрадикалнијих индивидуалистичких резонувања, Џурно је настојао да прикаже да идеја себичности и њена реконцептуализација у контексту индивидуалистичких резонувања имају афирмативне конотације, нарочито у моралном контексту.

Наредни предавач је био Арон Смит (Aaron Smith) са излагањем *The Evil of Altruism*. У овом излагању се настојало доказати да је идеја алтриузма, која је заснована на пожртвовању и жртвовању, у самој својој суштини погрешна. Према овом излагачу, алтрузам нема никакву друштвену ни моралну улогу, те се стога улога моралности мора изнова и радикално

промислити са становишта индивидуалности. Излагач је заправо настојао да се преко идеје алтруизма разрачуна са хришћанским традицијама моралности. Начин представљања аргументације и извођење закључака су оставили прилично блијед утисак, што је резултирало заједничким утиском слушалаца да је излагач недорастао извођењу озбиљних логичких веза и да се стога радило о потпуном промашају. Смит је ишао толико далеко да је идеју коју је изнијела Ејн Ранд о себичности као основној врлини и суштини моралности назвао револуционарном и ставио је у исти ранг са оним што су урадили Коперник и Дарвин у своје вријеме.

Посљедње излагање другог дана конференције било је резервисано за Ирона Брука (Yrona Brooka) са темом *Capitalism versus Staitism: The real Lessons of the Berlin Wall*. Ово излагање је било преплављено неадекватним компарацијама и безочним симплификацијама, гдје се сваки друштвени колективитет заснован на заједничким идејама удруживања, како политичким, тако и друштвеним, настојао деградирати, тако што би се свео на исту раван са комунизмом. Такође, неуспјех идеје комунизма је искориштен за апологију капитализма као

друштвено-економског система који нема алтернативу.

У недјељу, трећег дана конференције, представио се по други пут Онкар Гате (Onkar Ghate) са излагањем *Free Will*. Излаган је концепт слободне воље у резонансу Ејн Ранд, нарочито у контексту њеног инсистирања на томе да свака врста детерминисаности расним, етничким или политичким, иницира нарушавање могућности изграђивања личности. У контексту тога су излагани и потенцијални нацрти за изграђивање моралности у контексту објективизма.

Занимљиво је да је Арон Смит, као најлошији излагач, добио и понајвише простора на самој конференцији. Он је додатним симплифицирањем друштвених и когнитивних односа на добро или лоше и рационално и ирационално настојао да прича на тему *Reason Versus Faith and Emotionalism*.

Између овог предавања и оног које је затворило конференцију, збило се неколико панела. Први је носио назив *The Idea Market and Networking*, затим панел посвећен Ејн Ранд у Европи и напослијетку *Q&A Panel on Objectivism*.

Конференција је завршена излагањем Тала Цванија (Tal Tsfany) на тему *How to Be the Hero of Your Own Life*. Овим изла-

гањем, аутор је настојао увјерити присутне да идеје Ејн Ранд имају практичну вриједност. Да би се оставио још снажнији утисак, аутор је говорио о свом личном искуству при прихватању својих садашњих увјерења.

Аутору овога извјештаја је присуство на овој конференцији оставило два снажна утиска због којих и пише овај извјештај. Први утисак се односи на заиста добру организацију конференције, када се ради о начину на који је она замишљена, што је неуобичајено за филозофске конференције. Нарочито је то занимљиво и због чињенице да се ради о заиста маргиналном интелектуалном правцу.

Други утисак се односи на чињеницу да је у групи истомишљеника који се декларишу као објективисти и који свесрдно бране идеје Ејн Ранд одвише слободно схваћен појам филозофије и онога што се под тим именом може назвати. У наступу, аргументацији, извођењу закључака и њиховом тону, за представнике објективизма бисмо прије могли рећи да се ради о неком мисионарском покрету са религијским конотацијама у којима капитализам има улогу бога а индивидуализам укоријењен у врлину себичности представља фундаменталну карактеристику морала.

Интересантно је да су се сви контрааргументи одбацивали као превише апстрактни или непотребни, без јаснијег одређивања шта је то што их као такве дискредитује. Такође, да се не ради о филозофском правцу, говори и чињеница да представници објективизма не праве јасну дистинкцију између појмова којима оперишу, као и чињеница да им се не даје никакво ближе логичко одређење. Сходно претходно изреченом, стиче се утисак да ова група истомишљеника прије свега проповиједа индивидуализам и капитализам као идеал живљења, а не разрађени систем појмова који би требало да се и у самом покушају сопственог одређења неминовно доводи у питање, јер једино у таквом процесу и може да се заснује нешто што би могло да пледира на филозофски подухват.

Александар Вучковић

ИЗВЈЕШТАЈ СА ПРОМОЦИЈЕ КЊИГЕ „МИГРАНТИ И МИ – СОЦИОПСИХОЛОШКА АНАЛИЗА УЗАЈАМНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ“

Пред сами крај 2019. године, 20. децембра, представљено је истраживање на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци. Истраживање о којем је било ријечи је спроведено уз помоћ фондације Фридрих Еберт, те је издата и књига „Мигранти и ми – социопсихолошка анализа узајамне перцепције“. Истраживачи који су учествовали на овом пројекту су уједно и аутори студије; проф. др Срђан Душанић – декан и ванредни професор на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци, Јамен Хрекес – студент завршне године студија психологије на Филозофском факултету у Бањој Луци, савјетник-практичар трансакционе анализе, консултант и едукатор при организацијама које раде са мигрантима и Милош Пралица – МА психологије, РЕБТ терапеут под супервизијом, консултант Међународне организације за миграције у ЦМЗ Приједор и демонстратор на Филозофском факултету.

Промоција је одржана у пространом амфитеатру Фило-

зофског факултета. О актуелности теме довољно говори и чињеница да је амфитеатар већ десетак минута прије почетка промоције студије био потпуно попуњен. Посјећеност догађаја је била и већа него што су истраживачи очекивали, међутим, излагање које је услиједило је апсолутно оправдало високу посјећеност. Промоцији је присуствовало око стотину људи, од којих се нарочито издвајају професори, асистенти и студенти са Универзитета у Бањој Луци, те представници разних владиних и невладиних организација, као и делегати из институција Републике Српске и наравно новинари.

Уводни говор и поздравну ријеч је одржао професор Срђан Душанић, упознавши присутне са основним информацијама о истраживању, као и мигрантској кризи у Европи. Истраживање је спроведено на узорку миграната и домицилног становништва преко упитника и фокус група. Упитником су испитана 462 припадника домицилног становништва из Републике Срп-

ске и Унско-санског кантона (УСК). Поред њих, испитана су и 244 мигранта који су били смјештени у прихватним центрима на подручју УСК у току истраживања (Душанић, 2019).

Након поздравног говора, сваки од истраживача је представио свој дио истраживања. Милош Пралица је представио увод у истраживање, који се прије свега односио на досадашња психолошка истраживања о мигрантској кризи, са нагласком на Балкан и Босну и Херцеговину. Професор Душанић и Јамен Хрекес су представили метод и резултате истраживања. Према ријечима професора Душанића, улога Јамена Хрекеса је била кључна за ово истраживање. Јамен је поријеклом из Сирије, те је његово познавање арапског језика и културе било од огромног значаја за овај пројекат. Приликом испитивања миграната, поред арапског језика, кориштени су језици фарси, урду и пашто.

Завршни дио излагања је био предвиђен за дискусију о резултатима истраживања са мигрантима и резултатима истраживања са домицилним становништвом. Многи од присутних су дијелили заједничко мишљење да је спроведено истраживање несумњиво подигло репутацију Филозоф-

ског факултета и оправдало његову функцију, како са аспекта науке, тако и са аспекта хуманистике, јер је ријеч о мигрантима, популацији која је рањива и угрожена.

Тамара Петковић

СТУДЕНТСКА КОНФЕРЕНЦИЈА „СТУДЕНТИ У СУСРЕТ НАУЦИ“ СЕСИЈА ЗА ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Традиционална студентска конференција *Студенти у сусрет науци*, коју организује Универзитет у Бањој Луци и Студентски парламент УНИБЛ, 12. по реду, одржана је од 28. до 30. новембра 2019. године у Бањој Луци. Ова конференција је мултидисциплинарног карактера и састоји се од шест различитих дисциплинарних сесија које тематизују различите научне гране. У овом приказу ћемо представити само ону која се односи на хуманистичке науке.

Овогодишња сесија за хуманистичке науке је била организована под тематом *Хуманистичке науке у дигиталном добу* и била је једина сесија која је одржана као тематска. Ово је други пут заредом да се сесија хуманистичких наука организује по унапријед задатом темату. Иако је била тематског карактера, организатори су оставили простор и за излагање оних радова који нису припадали задатку. Сесијом је модерирао Срећко Ковачевић, мастер студент филозофије на Филозофском факултету у Бањој Луци, који је уједно био и члан

Организационог одбора овогодишње конференције задужен за хуманистичке науке.

Сесију је отворио Владимир Лукић, студент Филозофског факултета у Нишу, са излагањем на тему *Beyond the Account of Emotivism: Transhumanism as Norm-expressivism*. Аутор се у свом излагању посветио критици емотивизма са позиције трансхуманизма. Преко наведене критике, аутор је настојао да изведе закључке о мета-етичкој позицији експресивизма норме као најадекватнијој за третирање проблема који произилазе из емотивизма. Затим је свој рад излагала Исидора Јовановић са Филозофског факултета из Софије, под називом *Aesthetics in the Time of Mass Production and the Era of New Methods of Creation*. Ауторка је имала за циљ да покаже да је третирање умјетничког битно везано за временске околности у којима умјетност настаје, те је као примарни циљ имала да аргументује основну тезу да се развојем историје или протоком времена развијала или мијењала и сама

умјетност. Ауторка се бавила и неопходношћу ревизије умјетничких врста не само у одређеним тренуцима у времену, него константно.

Трећи рад, *Друштвено уређење словенских њлемена у очима ромејских извора*, представљао је Вукашин Вукмировић, студент Филозофског факултета у Новом Саду. Аутор је анализом византијских извора који помињу Словене у раном средњем вијеку настојао да представи слику друштвеног уређења словенских народа који су били у непосредном контакту са Византијом. Јелена Раца са Филолошког факултета у Бањој Луци се представила радом *Сћарац њврдица у дубровачким анонимним комедијама 17. вијека*. Ауторка је, користећи компаративну методу, настојала да изгради приказ појединости везаних за развој и слику дубровачког театра у 17. вијеку, као и друштвених околности и карактерних особина појединих дубровачких грађана. Са овим излагањем је завршен први дан.

Наредни дан је започео са Саром Мандић са Филолошког факултета у Београду и њеним радом *Анализа фразеолошких јединица на онлајн њлајформи ΦΙΛΟΛΟΓΩΣΣΙΑ за учење савременој ѡрчкој језика*. Ауторка је за предмет свог рада узела да пред-

стави фразеолошке јединице које сусрећемо у оквиру лекција наведеног онлајн курса. Такође, разматрала је оправданост и могућност примјене фразеолошких јединица на почетним нивоима учења страних језика. Након тога смо били у прилици да чујемо излагање Кристине Гудлин са Филозофског факултета у Загребу. Њен рад је тематизовао стапање ријечи, што представља изузетно плодносну праксу у дигиталном добу. Циљ рада је био истаћи све чешће и наглашеније везе између визуелнога и значења. Излагање је било представљено под називом *Сћокхолмски (Stockholmski) синдром: везе између визуалнога и значења у дигиталном добу*. Затим се представила Елжбјета Бенковска са Филолошког факултета у Гдањску. Она је своје излагање насловила *Фејсбук, Инсћаграм и Јушјуб у истраживању фолклора њољских и српских фудбалских навијача*. У излагању су представљени садржаји навијачког фолклора четири фудбалска клуба: Арка Гдиње, Лехије Гдањска и Црвене звезде и Партизана из Београда. Претпоследњи излагач је била Тијана Тркља, Филолошки факултет у Бањој Луци, са излагањем на тему *Примјена информационо-комуникационе ѡхнолоѡије у насћави књижев-*

ности. У излагању су детаљно представљени многи комуникацијско-технолошки видови учења у настави књижевности, као и њихове предности и мане. Сесију за хуманистику је затворио Јован Маџут са Учитељског факултета у Београду. Излагање је било представљено под називом *Фразеологизми као педагошко средство – методички приступи*. Аутор је почео од претпоставке да фразеологизми, којих је много у српском језику и који са собом увијек носе неку имплицитну поруку, могу да послуже у настави. Наиме, предложено је да се умјесто директне замјерке ученику на његово понашање укаже фразеологизмом, што би помогло да, уз наставничково усмјеравање, ученик сам долази до имплицитне поруке фразеологизма о етичком карактеру својих поступања. Излагање је било врло интересно представљено са врло илустративним примјерима који су поткрепљивали почетну хипотезу истраживања.

Сва излагања су се нашла у зборнику радова објављеном по завршетку конференције.

Александар Вучковић

6. REGIONALNI STUDENTSKI SIMPOZIJUM DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH NAUKA: IZAZOVI DRUŠTVENIH I HUMANISTIČKIH ZNANOSTI U 21. STOLJEĆU

Studenti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Splitu organizovali su šesti po redu *Regionalni studentski simpozijum društvenih i humanističkih nauka* koji se održavao od 17. do 19. oktobra 2019. godine, pod nazivom „Izazovi društvenih i humanističkih znanosti u 21. stoljeću“. Saorganizatori simpozijuma bili su Filozofski fakultet Univerziteta u Splitu, Hrvatsko filozofsko društvo, Univerzitet-ska biblioteka u Splitu, Udruženje studenata filoloških smerova „iTheom“, Udruženje studenata istorije „Toma Arhiđakon“ – ISHA Split i Studentski savet Univerziteta u Splitu.

Povodom održavanja simpozijuma, splitski Filozofski fakultet objavio je knjigu apstrakata koju je uredio Luka Donadini, glavni urednik i predsednik Organizacionog odbora, potpisnik Uvodne reči. Uz spomenutog, Organizacioni odbor simpozijuma činili su Anđela Elek, Ana Ćurčić, Mirko Ćalušić, Marija Miloš i Nela Vranješ, dok su u Programskom odboru bili Anita Lunić (predsednica), van. prof. dr. sc. Tonća Jukić, Josip Guć i Andrea Jović.

Simpozijum je okupio 19 izlagača sa pet univerziteta iz Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Pozvani plenarni izlagači bili su: doc. dr. sc. Ljudevit Hanžek (Split) s predavanjem „Problem racionalnog neslaganja“; doc. dr. sc. Bruno Ćurko (Split) s predavanjem „Uloga filozofije u praksi u suvremenom društvu“ i doc. dr. sc. Ivanka Buzov (Split) s predavanjem naslovljenim „Suvremeni izazovi u sociologiji obrazovanja“. Marina Meić (Split) predstavila je „Projekt *InterCap* – migracije, sigurnost i održivi razvoj u međuzavisnome svijetu“.

Zadatak ovogodišnjeg regionalnog studentskog simpozijuma bio je istraživanje uticaja savremenih dostignuća u poljima tehnike i tehnologije na društvene i humanističke nauke, a što je impliciralo ispitivanje i pripadajućih naučnih paradigmi. Ovako formulirana tema garantovala je širinu teorijskih refleksija za propitivanje aktuelnog mesta, zadatka i mogućnosti društvenih i humanističkih nauka, što je za posledicu imalo da su se među izlagačima našli i filozofi, sociolozi, psiholozi,

arheolozi, istoričari umetnosti kao i izlagači iz oblasti etnologije i antropologije; a među izlagačima svih nivoa i godina studija, najviše je bilo doktoranada.

Simpozijum je otvoren pozdravnim rečima predsednika Organizacionog odbora Luke Donadinija i Anđele Elek, članice odbora i moderatorke izlaganja.

Prvu sesiju, koja je imala epistemološku tematiku, otvorio je doc. dr. sc. Ljudevit Hanžek (Split) plenarnim izlaganjem „Problem racionalnog neslaganja“. U njemu je glavno mesto zauzeo problem epistemičkih drugova, tj. parova subjekata koji su svesni toga da su njihove intelektualne sposobnosti približno jednake, da raspolažu istom dokaznom građom, a da svejedno prihvataju, ili veruju, u međusobno nespojive sudove, pozivajući se na tu dokaznu građu. Izlaganje je bilo veoma plodonosno za diskusiju o mogućnosti promene vlastitog verovanja na osnovu epistemoloških sudova, kao i o racionalnom verovanju. Nakon pauze, usledilo je izlaganje Tijane Nikitović (Beograd), pod nazivom „Epistemički fenomeni u suvremenoj znanstvenoj zajednici“. Koleginica Nikitović predstavila je rezultate svog istraživanja o epistemološkoj praksi naučnika i studenata u prirodnim i društvenim naukama, posebno epistemološke tolerancije

istraživača (otvorenost znanstvenika prema teorijama koje sami ne zastupaju), povezanosti epistemološke tolerancije s političkom i ekonomskom konzervativnošću, kao i njihov opšti stav prema pouzdanosti naučne metodologije. Epistemološku tematiku imalo je i izlaganje Petra Nurkića (Beograd) „Pseudojaz između normativne i naturalističke epistemologije“, u kojem se postavljaju kao ključni problem metoda i proces formiranja verovanja. Odbacujući radikalnu poziciju naturalizma, prema kojoj bi na sva filozofska pitanja trebalo da odgovore psiholozi, Nurkić smatra da slabija verzija psihologizma ne oduzima autonomnost epistemologiji, već da je razdor dva pristupa posledica jače verzije supstitucijske teze. Prva izlagačka sesija zaključena je izlaganjem „Mjesto filozofije u suvremenoj filozofiji uma“ Andrije Jurića (Novi Sad). Autor se u radu osvrnuo na položaj i izazove tradicionalne filozofije shvatanja uma i svesti, izazvane dostignućima i naprecima u neuronauci. Zaključak da se problem svesti mora rešavati modelovanjem samog subjekta i subjektivnosti, za posledicu je imao diskusiju o odnosu filozofije i subjektivnosti.

Druga sesija započela je koautorskim izlaganjem Aleksandre Vučković i Miloša Kovačevića

(Beograd), naslovljenim „Biotehnologija u kontekstu društvene pravde“. Glavna tema bila je problematika biomedicinskog poboljšanja (*enhancement*) inspirisana radom Allena Buchanana, pitanje o posledicama koje bi takvo poboljšanje imalo na društvenu nejednakost, kao i pravednu raspodelu istih u kontekstu brzine distribucije manje privilegovanih. Izlagači su istakli da sleđenje ideja Juliana Savulescu i Ingmara Perssona po pitanju biomedicinskog poboljšanja mogu zapravo dovesti do veće društvene jednakosti. Ovo izlaganje je po pitanju diskusije bilo verovatno najplodnije, jer se značajno odužilo preko određenih vremenskih okvira. Zatim je nastupio Nikola Bogićević (Banja Luka), izlaganjem „Radikalni interakcionizam kao filozofija prostora i kritika modernističke epistemologije društvenoga“. U njemu Bogićević prikazuje tradiciju moderne epistemologije društvenog kao svojevrsnu prostornu zagonetku. Propitan je odnos između epistemološke optike modernističke društvene teorije i prostornog ograničenja koje je od same formulacije paradigme u nju bilo upisano. Alternativa je bila ponuđena u konceptima *oligoptikon* i *plasma*, francuskog teoretičara Bruna Latoura. Problem specijalne ograničenosti pokazao se i kao

problem jezika, tačnije korišćenje referencijalnih mesta kao amplifikacija fundamentalnog iskustva. Prvi dan simpozijuma zaključilo je izlaganje „Odnos društva i kritike prema Ljubomiru Miciću kao *spiritus movensu* avangarde dvadesetih u Kraljevini SHS i suvremene recepcije njegova djela“ Sofije Merenik (Beograd). Ona je u radu pokazala način na koji su se savremenici tokom dvadesetih godina odnosili prema radikalno društveno antagoniziranim, kritičkim, avangardnim i revolucionarnim stavovima Micića, urednika i ideološkog lidera časopisa *Zenit*. Tek nakon revalorizacije Micićeve uloge osamdesetih godina i koncepta zenitizma, javlja se novo interesovanje za njegov rad kao paradigmu neostvarenog projekta avangarde na ovim prostorima.

Prva sesija drugog dana počela je interaktivnim plenarnim izlaganjem „Uloga filozofije u praksi i suvremenome društvu“, koje je održao doc. dr. sc. Bruno Ćurko (Split). Ideja filozofije u praksi zasniva se na vraćanju filozofije „na trg“, tj. iz akademskih visina građanima. Veštine kojima filozofija može pomoći u svakodnevnom životu prikazane su na različitim primerima: filozofsko savetovanje, filozofski *café*, filozofske radionice, filozofija s decom, u zatvorima i školama. Samo izlaganje je bilo realizacija ideje izla-

ganja: sprovedeno interaktivno, dijalogom sa publikom i diskusijom kroz koju su ponuđena rešenja problema filozofije u praksi. Potom je reč imao Dorijan Dobrić (Beograd). U svom harizmatičnom izlaganju „Filmske eksplisitne scene“, Dobrić je na primeru filmske trilogije Larsa von Triera ukazao na nužnost razdvojenosti estetike i etike, te pojmova lepog i dobrog. Za doživljaj *lepog* – u njegovom punom smislu – uopšte nije potrebno *dobro*. Rascepljenost antičkog pojma *kalokagathia*, prema Dobrićevom mišljenju, nikada nije dovedena do kraja, što je neophodno za samostalnost estetike. Umetnost ima obavezu biti apsolutno slobodna u medijumima izražavanja i prikazivanja sadržaja. Usledilo je izlaganje Milana Uroševića (Beograd), pod naslovom „Utjecaj proučavanja neoliberalnog sustava upravljanja i neoliberalne subjektivnosti na rad Michaela Foucaulta“. Hipoteza izlaganja je da se Foucault, istražujući neoliberalizam, suočava s upravljačkim sistemom koji se ne može objasniti zbog neadekvatnog teorijskog okvira, što se da primetiti u nedostatku pojmovnog aparata kojim bi razumeo unutrašnje funkcioniranje subjektivnosti i njenu ulogu u upravljačkom sistemu. Urošević ističe da je taj problem nagnao Foucaulta na promenu fokusa rada ka prouča-

vanju subjektivnosti, što čini prekretnicu njegovog opusa.

Zatim je nastupila Vanja Subotić (Beograd) izlaganjem „Je li eksperimentalna filozofija pogodena krizom replikabilnosti rezultata? Slučaj eksperimentalne lingvistike“, koje je i otvorilo drugu sesiju. U njemu je prikazana kriza replikabilnosti (neuspeh u reprodukovanju rezultata istraživanja), koja pogađa mnoga naučna područja, u domenu nove grane filozofije – eksperimentalne filozofije – koja se metodološki preklapa sa naučnim područjima kao što je psihologija, koja su najviše pogodena krizom replikabilnosti. Istraživanja su pokazala da su studije eksperimentalne filozofije replikovane sa 70% uspešnosti.

U izlaganju „Utjecaj internet-ske pretrage na formiranje znanja u znanstveno-obrazovnom kontekstu“, Kristina Mojović (Beograd) predstavila je rezultate istraživanja o ulozi interneta kao člana transaktivnog memorijskog sistema. Ukazano je u kojoj meri i na koje načine upotreba interneta utiče na procenu vlastitog znanja i poverenja u vlastite kognitivne sposobnosti. Drugi deo izlaganja bavio se mogućnošću efikasnog korišćenja interneta u obrazovne svrhe, imajući u vidu njegove pozitivne i neželjene posledice. Josip Majsec (Zagreb) zaključio je drugi dan simpozijuma izlaganjem

„Čini li nas internet glupljima?“. Internet osigurava brzu dostupnost informacijama, ali ta dostupnost dolazi uz cenu načina na koji apsorbiramo činjenice. Sledeći Carrovu kritiku interneta, upozorava kako internet osporava mogućnost kritičkoga mišljenja i odvlači od dubokog iščitavanja štampanih tekstova, što negativno utiče na temeljno počelo svih nauka, posebno društveno-humanističkih, a to je kritičko mišljenje.

Treći dan izlaganja otvorilo je plenarno izlaganje doc. dr. sc. Ivanke Buzov (Split) „Suvremeni izazovi u sociologiji obrazovanja“. Glavna tema predavanja bilo je pitanje: *šta je sledeće za sociologiju obrazovanja?* Naglašavajući područje visokog obrazovanja te probleme transnacionalnih obrazovnih prostora, transnacionalne mobilnosti u potrazi za visokim obrazovanjem, kao i međunarodno tržište za celoživotno učenje, Buzov je ukazala na potencijale, ali i nedovoljnu iskorišćenost istih – što od strane studenata samih, tako i od obrazovne politike. Sociologija obrazovanja na ovaj način doprinosi razumevanju savremene obrazovne transformacije u odnosu na šire društvene promene. Nakon kraće pauze, Ljiljana Krtinić (Beograd) prezentovala je izlaganje „Islamski fundamentalizam kao izazov suvremene

sociologije“. Proučavanje islamskog verskog fundamentalizma predstavlja izazov suvremene sociologije, posebno što se u postmodernom društvu pridaje izuzetna važnost kulturi i identitetu. Dodatni problem stvara religizacija političkog prostora, pokuša li joj se naučno pristupiti tradicijom zapadnjačke misli zasnovane na sekularizmu i racionalizmu. Kao najprikladnija metoda za izučavanje fundamentalizma treba se pokazati *razumevajuća* sociologija i metoda *uživljavanja*.

Velik izazov pred sobom imao je Nenad Andrić (Beograd), koji je morao sam prezentovati koautorski rad „*Boas ante portas?* Holistička antropologija u Srbiji“. Andrić je na primeru odnosa arheologije i sociokulturne te fizičke antropologije ukazao na mogućnost *transdisciplinarnog* naučnog diskursa i implementaciju holističkog pristupa. Naime, praksa pokazuje snažnu potrebu za povezivanjem nauka s ciljem sticanja šire slike o kontekstu, ali i društvenim problemima u kojima se nalaze društveno-humanističke nauke 21. veka. Cilj je proširivanje horizonata istraživača, manja hermetičnost nauka, kao i naučna samokritika. Poslednja sesija i sam simpozijum, zatvoreni su predstavljanjem projekta Marine Meić (Split) „Projekt *InterCap* – migracije, sigurnost i održivi

razvoj u međuzavisnome svijetu“. Ovaj projekt bavi se problemom percepcije migracija u javnosti, uticajem iste na razumevanje migracija, održivog razvoja, kao i odgovornosti i stila života građana EU u međuzavisnome svetu, te pitanjem (ne)sigurnosti i rizika. Cilj projekta je uspostavljanje evropske mreže civilnih udruženja i univerziteta, kojim bi se izgradili veći kapaciteti učesnika u temi migracija.

Kao jednoglasni zaključak simpozijuma mogla bi se istaći potreba i zahtev za većim prisustvom, kao i snažniji glas teorijskih refleksija društvenih i humanističkih nauka u celokupnom sistemu nauka. Samo interdisciplinarnošću i transdisciplinarnošću naučnog diskursa moguće je steći šire slike, kontekste, probleme i implikacije, naročito razviti (samo)kritičko mišljenje svih nauka u 21. veku.

Andrija Jurić

„ПРИЧЕ ИЗ КОМШИЛУКА“ И РАДИОНИЦА СА МИЉЕНКОМ ЈЕРГОВИЋЕМ

Ове године је расписан и промовисан трећи књижевни конкурс „Приче из комшилука“, према идеји портала Мондо.ба и његове уреднице Иване Шимунце. Пројекат је замишљен као регионални конкурс који окупља искључиво младе и неафирмисане писце из земље и окружења. Први пут је организован 2017. године. Све приче буду објављене у књизи истоименог назива, а побједника чека издавање самосталног дјела. Другу награду даје М:тел, који писцу или списатељици поклања таблет. Ове године пријавило се преко 150 аутора из цијеле регије, а побједничка прича била је „Јел фино? Јел да је?“ Наде Каурин.

Након успјешно проведеног конкурса, који су ове године организовали Мондо.ба, издавачка кућа Имприматур и штампарија Комесграфика, за Бањалучане и госте из осталих градова чије су приче биле запажене, уприличено је књижевно вече са познатим регионалним писцем Миљенком Јерговићем. Књижевна радионица одржана је 8. октобра 2019. у Банском двору.

Радионица је била подијељена

у два дијела – први, интимнији, за награђене ауторе прича и други за новинаре – али су се та два сата спонтано слила у једно предавање у којем је писац говорио о свом раду али и писању уопште. С обзиром на то да је познат и као писац колумни, осврнуо се и на тај дио свога интересовања и рекао да „у новинарству измишљате да бисте нешто прикрили а у књижевности измишљате да бисте рекли истину“. Јерговић је говорио и о својим колегама, књижевности али се дотакао и неких политичких питања. Једна од најзапаженијих реченица била је та да се не пише ради писања него ради читања, као и то да се ствара углавном због туге. Јерговић је иначе често у Бањој Луци, ове године је био наш гост чак двапут. Познат је и читан у свим бившим југословенским земљама, а називају га најбољим регионалним писцем данашњице. Његови романи углавном су написани као исповијести, а жанр који га обиљежава многи називају „стварносном прозом“.

Александра Савић